

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Sectio Octava.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

bet, quantumvis exigui momenti, toto die verba facturum, tamquam Reipublicæ perniciosus, è ciuitate proscriptus est. tantam enim verborum proluuiem, nugasque tam operosas, quis ferat?

*Garrulitas
prena ad
lapsum.*

Vt omitam, in multiloquio non deesse peccatum, eosque qui inconsideratâ verborum profusione tamquam æstu aut fluctibus abripiuntur, in omne vitium & flagitium temerè deferri: nunc enim in famam innocentium inuolant, nunc etiam cælum conuitiis lacessunt; nunc scurrilibus verbis aures exulcerant, nunc adulatione demulcent; nunc odia ac dissensiones fouent, nunc amicitias dissoluunt; nunc mendaciis grassantur, nunc periuriis; nunc animum nugis detinent, & ad præsentis vitæ oblectamenta pelliciunt (vti mox videbimus) & dum arcana diuinæ prouidentiae rerumque futurarum ancipites euentus susque deque habent, blandâ oratione seductos, inextricabilibus vitæ labyrinthis inuoluunt.

SECTIO OCTAVA.

ECCLESIASTES.

VERSUS 14. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo, quid ante se fuerit: & quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare?

15. Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

METRI-

REGIS Neritij *vagas*
Dum puppes pelago dissipat Æolus,
Mulcentes Siculi freti
Littus, præterit cantu Acheloides.
Harum qui modulo obsequens
Blandis littoribus fixerit anchoram,
Non uxor patrio solo
Amplexus reduci porriget obuios,
Non hic postibus ædium,
Non charæ soboli diuidet oscula, at
Extorris patriis focus
Putrescet vacui margine littoris.
Ab! ne consimilis furor
Sirenium in scopulos nauifragam ratem
Pellat, dum fatuus tibi
Verbosè ingeminat, Viuite florida
Ætatis memores viri:
Dum per fata licet, Viuite, viuite,
Dum frons marmore candicat,
Dum pingunt Charites purpureas genas:
Soles ducite lucidos,
Ætatis rosæa carpite flosculos,
Securi quibus ostiis
In vitam introitus detur, & exitus.
Nescit massa Promethei
Quo pulchram faciem è puluere duxerit:
Et quis nuntius aliger,
Qui limen superum, qui terit inferum,
Certo digeret ordine
Quæ post fata, anima fata superstiti

Xxxx 2

Restent,

Restent, cū tetigit latus
 Fax busti, & cineres urna coërcuit?
 An toti morimur? neque
 Iuratam Superis qui subiit Stygem
 Vsq̃uam est? Ut calidus vapor
 Arctoi Boreæ flatibus interit.
 Quis scit num stygi lacus
 Inferniq̃ue rogi, vitaq̃ue postuma, &
 Stellati domus ætheris
 Par sit sollicito fabula somnio.
 Ergo seposito metu
 Ætatem profugam sistite gaudiis.
 At tu, quem Superum domus,
 Scintillansq̃ue trahit patria siderum,
 Dulces auribus excute
 Sirenū modulos, ne patriā exules.
 Hanc pestem procul ac procul
 Arceto: hanc stolidi dum penitis bibunt
 Haustam visceribus, procul
 Cælesti Solymā obliqua per auia
 Vitam erroribus implicant,
 Lassi deliciis, & saturi vago
 Luxu, nil nisi tædia
 Ructantes, solidis dum vacui bonis
 Marcent Tantaleā fame.
 Aut Ixionis implicitos rotis
 Æternā labor orbitā
 Fessos circumagit, Dædalides iter
 Perplexum, ut memorant, legens,
 Et spiras Ariadnæ irremeabiles,
 Numquam se patriæ redux,
 Nec Pandionis mœnibus intulit.

*Sic quos immemores Dei,
 Securosque nimis postuma quid ferat
 Aetas, & Venus, & ioci,
 Et vita instabilis ludicra detinent;
 Quam per mille petunt vias,
 Vano ludificat nomine faustitas.
 Esto ambagibus omnia
 Europaëque, Asiaëque, & Libyes vagi
 Errones sola permeent,
 Et vitam excrucient mille laboribus;
 Numquam ad mœnia patriæ
 Prouectos animorum excipiet quies,
 Nequidquam Antipodum freto
 Aut terris alio Sole calentibus
 Vestigant animæ bonum,
 Cum stellata habitat templa beatitas.*

PROSA EXEGESIS.

TAMETSI naturâ ita comparatum est, vt ad sum-
 mum bonum quilibet adspiret, & occulto quodam
 impulsu ad veræ solidæque beatitatis domicilium pro-
 se quisque alius aliud iter instituat; tamen ab hac metâ
 nulli magis aberrant, quàm qui de vitâ postumâ, ani-
 mæque immortalitate aut desperant, aut ambigunt.
 Cum enim nulla possit esse vera beatitas, cuius posses-
 sionem non firmat æternitas, æternitas autem ultra
 mortalitatis huius limites inuestiganda sit; quomodo
 miseri isti beatam illic vitam inuenient, vbi nec vitam
 existimant inueniri?

Et hi quidem omnes triplici ferè viâ ad futilem
 quamdam, & fallaci cogitatione adumbratam conten-
 dunt beatitatem. Nonnulli sepositâ omni curâ felicitatis.

*Varia opi-
 niones ab-
 errantium
 à scopo bea-
 titatis.*

Xxxx 3

aut

aut infelicitis æternitatis, nullum alium vitæ scopum, quàm quem in diem casus obtulerit, intuentur. Alij & certum sibi scopum præfigunt, & à verâ sapientiâ propius absunt, dum ad summum bonum collineant, quod in congruentiâ cum naturâ rationali, adeoque in ipsâ virtute constituunt. Alij denique diuitias, honores, voluptates, ceteraque præsentis vitæ commoda consecantur. Primæ quàm dixi viæ vulgus hominum insistit: alteram Zeno cum totâ fermè Stoicorum scholâ delegit: tertiam Epicurus, Aristippus, ceterique Cyrenaici frequentarunt. Sed quamuis medij illi tolerabilius quàm ceteri insaniant, in omnes tamen quadrat illud Ecclesiastæ: *Labor stultorum affliget illos, qui nesciunt in urbem pergere.*

*Inconstans
vita illorū
qui nullum
sibi scopum
præfigunt.*

Itaque videas inprimis quosdam incertis vitæ officiis non minùs quàm tempestuosi maris fluctibus, ventisque aduersâ fronte concurrentibus iactari. Nunc eos trahit ardor militiæ, nunc mercandi præceptus cupiditas per terras omnes mariaque spe lucri circumducit: nunc ostentandi ingenij aut eloquentiæ causâ circa Iudicum subsellia tamquam muscæ volitant; nunc partem aliquam Reipublicæ capeſſunt; nunc superuacuis eos laboribus detinet operosa sedulitas, nunc alienæ fortunæ affectatio, aut odium suæ. Ita plerisque nihil certum sequentes, vaga, & inconstans, & sibi displicens leuitas per noua consilia iactando fatigat: & cùm nihil sit quod oscitabundis & nauseantibus constanter placeat; nihil est quod illos prouehat ad eam, quam cæci palpitando quærunt, beatitatem: quemadmodum iis qui nullum suæ nauigationi portum destinant, nullus ventus propitius est ac suus.

Itaque audias quosdam inter clientum greges, &
rauca

rauca fori iurgia, Ianique tumultus, ceterasque honestas
 miseras, aut veriùs nugas plausibiles, non rarò excla-
 mantes, vix viuere sibi concedi: tantum abest vt benè
 beateque viuant. Qui licet inter curas & negotia con-
 senuerint, non illi quidem diu vixere, sed fuere. Quid
 enim? an illum putas multum nauigasse, quem sæua
 tempestas à portu exceptum huc & illuc tulit, ac viri-
 bus ventorum ex aduerso furentium per eadem spatia
 in orbem egit? Non ille multum nauigauit, sed mul-
 tum iactatus est.

*Eorundem
querela.*

*Seneca de
Breuitate
vitæ, c. 8.*

Tolerabiliùs errant cum suo Zenone Stoici, minus-
 que à mœnibus beatę patrię aberrant, sed errant tamen.
 Vis nosse quis eorum sit error? Respondeo cum Sene-
 cã (vt suo ipsum gladio iugulem) cum omnes beatam
 vitam optent, quod instrumenta eius pro ipsâ habent.
 Virtutes, inquam, summum bonum statuunt, quæ licet
 per se beatitudini subseruiant, dum tamen in iis vlti-
 mum finem constituunt, nec ad Dei perfectissimam
 cognitionem mentis oculos erigunt, aut eiusdem amo-
 re cordis affectus inflammant, euanescent in cogita-
 tionibus suis, & infatuatur insipiens cor eorum; atque
 ita longiùs ab eo quod petunt semper abscedunt; &
 quò plus operæ impendunt, hoc se magis impediunt.
 quod euenit in labyrintho properantibus, vt ipsa illos
 velocitas implicet.

*Error Stoi-
corum qui
in virtute
summum
bonum con-
stituunt.
Seneca E-
pist. 44.*

Rom. 7. 12.

Quorum non ignobilem cœtum dum ante oculos
 constituo, subit animum ipsius Senecæ inter ceteros mi-
 seratio, Deus bone! qualis quantique viri! Qui cum
 intra quadriennium amicitia Neronis septem millio-
 nes aureorum cum dimidio sibi comparasset, tamen in
 tantâ diuitiarum affluentia non tantum in omnem vi-
 tam ostreis sibi ac bœletis interdixerat, vinoque, vn-
 guento

*Seneca ab-
stinentia in-
fructuosa.*

*Tacit. An-
nal. lib. 13.*

Idem ibid.
lib. 15.

Seneca E-
pist. 87.

Epist. 8.

guento & balneo abstinebat; sed simplici victu, & agrestibus pomis, ac si sitis admoneret, profluente aquâ, vitam tolerabat. Culcitam in terrâ sternebat, in quâ senilis corporis vestigium apparere non posset: & postquam partem noctium studiis vindicasset, non vacabat somno, sed succumbebat, & oculos vigiliâ fatigatos cadentesque in opere detinebat, ut posteris prodesset, quibus salutare admonitiones velut medicamentorum vtilium compositiones, litteris mandabat. Sed heu! vir ille tantus quam æternitatem aut beatitatem sibi spondere potuit, cum nec animam quidem corpori superstitem, nisi fortè ad tempus aliquod, agnouerit?

Consolat.
ad Mar-
ciam, c. 19.
*Sola virtus
in Phalaridis
tauro
beatos non
efficit.*

At ipsa, inquit, virtus beatos efficit. Etiamne de-
spectos, proscriptos, mille molestiis & incommodis cir-
cumseptos? etiamne eos, qui totâ vitâ in Phalaridis
tauro mugiant, aut ad Caucasum alligati rediuvio sem-
per iecore pascant vultures? Apage cum fanaticâ illâ
sapientiâ, quæ non tantum sapientissimi cuiusque cal-
culo, sed etiam communi mortalium iudicio refellitur.

*Beatitudo
non animâ
solam sed
etiam cor-
pus afficit.*

Tametsi enim in fruitione summi boni animæ præ-
cipuæ sint partes, cum tamen hominem non anima sola
constituat, & incredibilis illi cum corpore intercedat
sympathia; profectò necesse est ad perfectam beatita-
tem (quæ bonorum omnium aggregatione perficitur)
corporis bona non omnino esse nulla. Ergo & illi er-
raverunt in solitudine in inaquoso, in sterili inquam hu-
manæ Philosophiæ myriceto, & viam civitatis habitaculi
non inuenerunt.

*Beatitudo
nō consistit
in huius
vita bonis.*

Sed omnium turpissimè ac stultissimè hallucinan-
tur, qui in diuitiis, honoribus ac voluptatibus solidam
beatitatem constituunt. Quos si rationibus coarguen-
dos censerem, latissimus hîc mihi campus aperiretur.

Hoc

Hoc inpræsentiarum sufficiat, stultam eorum opinionem diuinis humanisque suffragiis condemnari.

Quid enim aliud sibi volunt Poëtæ, dum multiplices Vlyssis errores celebrant, eiusque inter varia itineris blandimenta sapientiam constantiamque deprædicant? qui certè numquam ad Ithacensem, id est patrium litus appulisset, si aut ad Sirenum scopulos adhæsisset, aut meretricio Circes poculo hominem exuisset, aut loto degustatâ patriæ desiderium præsentis Lotophagorum amœnitate pepulisset.

Sed multò grauius, multoque neruosiùs eorum, qui se voluptatibus manciparunt, amentiam, ac infructuosos labores coarguunt diuinæ Litteræ. sic enim illos metaphoricè describit Isaias: *Oua aspidum ruperunt, & telas* Isaie 59.
aranea texuerunt: qui comederit de ouis eorum, morietur; & 5.
quod confotum est, erumpet in regulum. Tela eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis. Heu! quàm vana merces tantis laboribus respondet, quantos ipsimet apud Sapientem deplorant: *Lassati sumus in viâ iniqui-* Sapient.
tatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles, dum 5.7.
nimirum aut concupiscentiæ luto fœdantur libidinosi, aut diuitiarum spinis cruentantur auari, aut arduo præruptoque ascensu lassantur ambitiosi.

Sed præstat eorum lamenta Sapientis ipsius verbis in medium proferre, ne quid de sacrarum Litterarum Ma- Eorū que-
rela qui in
bonis huius
vita beati-
tatem po-
suerant.
vers. 6.
iestate infantia mea dederat. *Errauimus, inquit, à viâ*
veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelli-
gentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in viâ iniquitatis
& perditionis, & ambulauimus vias difficiles, viam autem
Domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia? aut diui-
tiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa
tamquam vmbra, & tamquam nuntius percurrentes, & tam-

Y y y y

quam

quam naus, quæ pertransit fluctuantem aquam; cuius, cum præterierit, non est vestigium inuenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus: aut tamquam avis, quæ transuolat in ære, cuius nullum inuenitur argumentum itineris: aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum; diuisus aër continuò in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius. Sic & nos nati continuò desuimus esse: & virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere, in malignitate autem nostrâ consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt. Nos autem ad aliud stultitiæ genus, quod in dignitate constitutos præcipuè dehonestat, gradum faciamus.

SECTIONONA.

ECCLESIASTES.

- VERS. 16. Væ tibi terra, cuius Rex puer est, & cuius Principes manè comedunt.
 17. Beata terra, cuius Rex nobilis est, & cuius Principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam.

METRICA PARAPHRASIS.

NON tot procellis feruet Ionium,
 Non tot sub Arcto Luna puerpera
 Nivisq̃ue grandinisq̃ue nimbis
 Sarmaticas onerat nouales,
 Quot regna clades exitiabili
 Torrente inundant, cum diadematis
 Scepriq̃ue, non virtutis heres
 Rex viridi iuuenatur æuo.

Infida